26ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6996 — 9 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1909 — ՈՒՐԲԱԹ — 30 ՋԻԼՀԻՃՃԷ 1326 — 22 Janvier 1909 — 26me année — N 6996

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ,
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԴԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Գ.ս.
» » վեցամսեայ	45 »
Դուռնեռու համար տարեկան	108 »
» » վեցամսեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25 Ֆր.
» » վեցամսեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه قاطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

Եգիպտոսի հայ գաղութին մէջ սփոփարար շարժում մը սկսած է ի նպաստ Հայաստանի սովեալներուն։ Ասանկ ցաւալի առիթ մը, արդէն, այդ գաղութին անշարժութիւնը զարմանալիէն վեր բան մը պիտի ըլլար, պարզապէս այսպէսներէ, մանաւանդ անոր համար որ արտասահմանի բոլոր հայ գաղթականութեանց մէջ՝ Եգիպտոսինը ոչ միայն ամէնէն բարգաթիւներէն է այլ նիւթական, բարոյական և մտաւորական տեսակէտներով առաջնակարգն է կրնամ ըսել։

96ի խուճապական փախուստին ատենը, Եգիպտոս, Պուլկարիէն յետոյ, գլխաւոր կայանն եղաւ հայ գաղթականներու, Պոլսէն և դաւառներու ամէն անկիւններէն հոն խուժած։ Անչուշտ տեղը չէ երկարօրէն մանրամասնելու այն ջերմ ընդունելութիւնը, զոր ընիկ հայ տարրը ցոյց տուաւ իր վարտական եղբայրներուն. ինչ արցունքներ սրբուեցան, ինչ մխրճութիւններ քաջալերուեցան։ Ցաւերգի լայնածաւալ դրուագ մը կայ հոն, Ափրիկէի այդ հողին վրայ, որ եթէ ոչ հայ արիւն՝ բայց շատ հայ արցունք խմեց։ Հիմակ ա՛լ ատոնք անցան գացին, ժամանակին երկաթէ լռութիւնը տակ ծածկուելով անհետացան։ Բայց անհերքելի ճշմարտութիւն մը կը մնայ թէ հայ կիսամերկ ու անընչեղ փախստականներ լիառատօրէն պատսպարուեցան Փարաւոններու երկրին մէջ, փարաւոնավայել եղանակով մը. հայ փաշաներն ու պէյերը ցոյց տուին թէ բնաւ մոռցած չեն հայ ըլլալնին և է հարկին գիտեն դրապէս ապացուցանել իրենց ազգասիրութեան ոգին։ Իրենց ազնիւ ու վեհանձն շարժումը իրաւ է որ միշտ երախտագիտութեամբ չողջունուեցաւ մեր գաղթական բարեկամներէն ոմանց կողմէ, որոնք, ինչպէս շատ մը ուրիշ տեղեր, անհանգուժելի ժպրհութեամբ մը վարուեցան իրենց հիւրընկալներուն հետ, կոպտութեան և չնակամութեան ատիճաններուն իջնալով երբեմն։

Կը մոռցուի՞ ինչ որ ըրին անոնք Վառնայի մէջ։ Հայ գաղթական կիներ օր մը խորհուրդ չընե՞ն ծեծելու օրերդ Ցրէյդրը, որ Գանատէն վաղնիվաղը եկեր էր հա՛ց տալու փախստական հայերուն։

Ուրիշ աւելի արտառոց պատմութիւն մը իմացած եմ Եգիպտոսի մէջ։ Տիկին Բարթող փաշա, որուն արի ու բարի վարմունքը դէպի գաղթականները 96-97ին՝ անմոռանալի մնացած է Եգիպտոսի մէջ, ինք անձամբ կը հսկէ եղեր, գիւղեր ցորեկ, գաղթականներուն և անոնց եղած բաշխումներուն վրայ, ամէն մէկուն համար ճար մը մտածելով։ Օրին մէկը սեւերես գաղթական մը, անանական մոլուցքի ոգեկի մը, այդ չքնաղ կնոջ հանդէպ կը ձգտի տածել մեղապարտ զգացում մը, զոր նոյն իսկ, կ'ըսեն, չէ քաշուեր յայտնելէ։ Տիկինը, սարսափահար, կը դադրի բնականաբար իր ուղղակի հոգածութեանը առարկայ դարձնելէ գաղթականները։

Այդ դժբախտ թուականներուն՝ մեր նիւթական անկումին հետ բարոյական առելի անկումներ ալ ունեցանք, որոնք մանաւորապէս օտարութեան մէջ և օտարներու աչքին առջեւ պարզուելով, ահեղօրէն վնասեցին մեր ցեղին նկատմամբ կազմուած նպաստաւոր կարծիքին և հետեւաբար մեր դատը, հակառակ այնքան արդար ըլլալուն, շատ բան կորսնցուց իր յաջողութեան հաւանականութենէն և այն բարձրութեան վրայ չմնաց, որուն իսկապէս արժանի էր։ Եւ մենք որ քիչ մը շատ դիւրաւ կը գանգատինք օտար անոնպատ հայեացքներու մասին՝ զանազան առիթներու մէջ մեզ նկատմամբ արտայայտուած, մենք առաջինը ենք սակայն այդ հայեացքներուն տեղի տուողը և մեր ցեղային նկարագրին համար կասկածներ ներշնչողը։

* * *

Եւ սակայն ահա Եգիպտոսի ընիկ տարրը նորէն իր ազգասիրութեան առհաւաստչան կը բերէ մեզ՝ նպաստի կոչերուոր դումարներով, որոնք մեծ ու հեղինակաւոր ձեռքի մը — Պօղոս փաշա — մէջ հաւաքուելով հետզհետէ կը ղրկուին Պատրիարքարան՝ սովեալներ դաւառները ղրկուելու համար։

Ոմանք մեր Եգիպտոսի բարեկամներէն պիտի մեկնեցին սակայն առաջ Հ. Բ. Միութեան հացէին ուղղած մեր մէկ քանի կոչերը։ Կարծուեցաւ որ մենք Միութեան թշնամին ենք և հետամուտ անոր տարրալուծումին։ Բայց անցեալ տարի, Լուսաբերին մէջ իսկ այդ միութեան տարփողանքը հիւսելէ յետոյ՝ տարօրինակ հակասութեան մը մէջ գլորած կ'ըլլայինք հիմակ ալ անոր վարկաբեկումը պատրաստել ուզելով։ Եգիպտոսի Բարեգործականը մեր ամէնէն կարեւոր հանրային հաստատութիւններէն մէկն է. մեր մտաւոր ապագայ կեանքին մէջ, մանաւանդ ներկայ պայմաններուն տակ, անիկա կոչուած է բարերար դեր մը կատարելու՝ մեր խաղաղ յառաջդիմութեան և զարգացումի գործին համար։ Միութեան ուղղուած մեր նախորդ գրառմներով — ինչպէս պայծառօրէն դուրս կը ցայտէր անոնցմէ — կ'ուզէի թելադրել Միութեան հիմնադիրներուն՝ խելոյն խոշոր գումար մը վերցնել մայր դրամագլուխն և հացնել անոնց որ սովին երախը ինկած՝ կը թապլտկէին օրաստակնօրէն, և յետոյ՝ դրամագլուխը լրացնել նոյն նպատակով հաւաքուելիք դրամով։

Ու թէեւ քիչ մը ուշ, բայց Պօղոս փաշային վերադարձէն անմիջապէս ետքը, Հ. Բ. Միութիւնը ինչ բրաւ կարեւոր գումարներ փութացուց Պատրիարքարան. մեր և մեր ամէնուս ուզածն ալ սա էր։ Երկու տարիէ ի վեր ամբողջ Եգիպտոսի վրայ տիրող անանձնութեան հոգին մը ամէնէն սաստիկ այս բոպէին՝ Եգիպտոսէն զրկուած-նպաստները այլապէս մեծ նշանակութիւն մը կը ստանան և համարժէք են տամնապատիկ աւելի մեծ գումարներու։

* * *

Եգիպտահայերու վրայ խօսուած ատեն, անկարելի է չյիշել տեղւոյն հայ հանրային կեանքին մէջ առաջ եկած նոր և յոյժ կարեւոր փոփոխութիւն մը։ Համակալար.— Սահմանադրական նորակազմ կուսակցութիւնը հոն էր որ յղացուեցաւ և ծրագրուեցաւ, գլխաւորապէս Միհրան Տամատեանի և Լեւոն Մկրտիչեանի նախաձեռնութեամբ, երկու մտաւորականներէ՝ փոփոխականներ, որոնց արժանիքն ու կարողութիւններն ամէն կասկածէ վեր են։ Նոր կուսակցութեան շնորհներէն մէկն ալ — և թերեւս ամէնէն կարեւորը — ան եղաւ որ բաց ի Վերակազմեալ Հնչակեան և Արմենական ու Միութենական կուսակցութիւններէն՝ իր մէջ ձուլեց և իր շուրջը համախմբեց նաեւ չէզոք տարրեր, որոնք մինչեւ ցարդ մէկուսի ու ձեռնպահ մնացած էին։

Նոր կուսակցութեան շնորհներէն մէկը եղաւ նոյնպէս եգիպտահայ երկու թերթերուն՝ Լուսաբերին և Արեւին միացումը Լուսաբեր-Արեւ անուանեալ տակ, որ կը հրատարակուի Դահիրէի մէջ, իբրեւ օրական Սահմանադրական-Ռամկավար կուսակցութեան։ Նոր թերթին շուրջը դնամատելի ուժեր խմբուած են, Միքայէլ Կիւրճեան,— Մարտիկ Ադամ անմոռանալի հեղինակը,— Վահան Մալէզեան, յայտնի բանաստեղծ, Լեւոն Մկրտիչեան, Տիրան Քէլէկեան և ուրիշներ։ Մնաց որ, Լուսաբերը պէտք էր որ տեւէր իբրեւ յիշատակարան անհետացած, մեծ Հայուն՝ Արփիար Արփիարեանի, որ իր տաղանդին յետին լոյսերն անոր մէջ ցրցգնեց և իր կարապի երգը հնչեցուց հոն այնքան սրատաքիլիկ ու այնքան խորթափանց կերպով։ Եւ եթէ անտեղի չըլլար, այս առթիւ պիտի հարցնէի Դահիրէի «Արփիարեանի յուշարձանի մասնախումբին» թէ ո՞ւր մնաց յուշարձանը. հանգանակութիւնը փակուած լմնցած է, թէ ոչ կը շարունակուի։ Տարին կը մօտենայ կոր որ հողը դրինք Ոսկի Ապլրջանին հեղինակը, և տակաւին Հայութեան անպայման յարգանքին արտայայտութիւնը չյիշակերտուեցաւ այդ հողակոյտին վրայ։ Ինչո՞ւ։ Մոռցութե՞ն մատնուեցաւ Արփիար։ Այսքան չմ՛եւ։ Անոր ըզկուած դիակին շուրջը մերթ ընդ մերթ բարձրացող գիշախանձ ճանճերուն տղղանքը պատճառ մըն է որ թերանձնք մեր անսպառ յարգանքին մէջ դէպ ի մեծանուն Հայուն յիշատակը։ Իր որմնալի անհետացումին առաջին տարելիցը անա կը մօտենայ (փետր. 13 Ն. Տ.), և չեմ կարծեր որ այդ օրը կարելի ըլլայ բացումը կատարել յուշարձանին, բայց այդ արիւնալի օրը գոնէ Լուսաբեր-Արեւ ամբողջովին նորէն նուիրուելու է Արփիարին։

Եր. Սրմաքէշեանլեան

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՊԻՏՔ ՄԸ ԱՇԳԵՆԵՊՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Այգեստաններու հասոյթին հետզհետէ նուազելուն պատճառները. — Այս մասին կարեւորութիւն չը տրուած պարագայ մը. — Աղուրայի եւ տաշտաթաղի դրութեանց կարեւորութիւնը՝ այգեստաններու մէջ. — Փոխրոգոյթիւն։

Այգեստաններու մէջ խաղողի քանակին տարուէ տարի պակսիլը այլ և այլ պատճառներէ կրնայ յառաջ գալ. ատոնց մէջ որթալուիսը, անկային հիւանդութիւնները, այլ և այլ միջատները անշուշտ մեծ տեղ մը կը գրաւեն։ Հետեւաբար այգեպետերը ուշադրութեամբ հետեւելու է այն դարմանիներուն, որոնց կէտ առ կէտ գործադրութեամբը միայն կրնայ հասոյթի քանակը բարձրացնել։

Այս անգամ օգտակար համարեցինք խօսիլ կէտի մը վրայ, որ կարեւորութենէ զուրկ համարուած է շատ տեղեր, թէեւ խաղողի հասոյթին նուազելուն մէջ մեծ դեր մը կրնայ խաղալ շատ անգամ։

Այգեգործները և նոյն իսկ որթատունկով հետաքրքրուողները անգամ նշմարած ըլլալու են անչուշտ որ ամէնէն խնամով մշակուած այգիներուն մէջէն անգամ կը տեսնուին պակասներ. երբեմն անհասկնալի պատճառներով, հոս ու հոն, որթատունկեր կը չորնան ամբողջովին և շատ անգամ յանկարծակի կերպով, կարծես տեսակ մը կաթուածի ազդեցութեան տակ։

Ֆրանսայի մէջ, Բօնեաքի Այգեբանական Կայանին Տնօրէն Պ. Կիյեմոնի կողմէ եղած հաշիւները կը ցուցընեն որ, առ հասարակ, այդ պակասները հետեւեալ համեմատութեամբ կը շանսան տարուէ տարի.

1 տարի	100ին	5	հատ
2 »	»	3	»
3 »	»	2	»

Անկէ վերջը այս համեմատութիւնը 100ին 5—20 կ'աւելնայ, տարիներու հաշիւով։

Եթէ ենթադրելու ըլլանք որ այդիի մը մէջ գտնուած որթատունկերը իրարմէ 1 ու կէս մեթր հեռաւորութեամբ տնկուած են, ըստ վերի համեմատութեան, կ'ունենանք հետեւեալ թիւերը կամ պակասները 1 հէքթարի կամ 10 նոր արտավար տարածութեամբ այգիի մը համար.

1 տարի	225	պակաս
2 »	135	»
3 »	90	»
	450	

10 տարիէ ի վեր տնկուած այգիի մը մէջ, պակասներու գումարը կրնայ այսպէս 7—800ի հասնիլ, որ ըսել է ամբողջութեան (4500 որթատունկ 10 արտավարի վրայ, 1 ու կէս մեթր բացութեամբ տնկուած) մէկ վեցերորդը, ինչ որ նշանակելի համեմատութիւն մըն է։

Այգիի մը մէջ որ և է պատճառաւ յառաջ եկած պակասները լեցընելու համար, ամէնէն լաւագոյն միջոցը տաշտաթաղի (տալբրմա provignage) դրութիւնն է. այս դրութիւնը կը կայանայ, պակաս որթատունկին քովընտի որթատունկերէն մէկուն յարմար ճիւղը, խնամով պառկեցընել քովը բացուած փոսիկին մէջ և այդ ճիւղին ծայրը, թիզ մը երկարութեամբ վեր հանել, ճիւղ այն տեղը ուր որթատունկ մը պակսած է. վերջէն փոսիկը հողով կը լեցընեն, մասմն ալ արդ կը խառնեն, որպէս զի շուտով արմատ արձակէ հողին մէջ թաղուած մասը, մայր արմատն ալ առատօրէն կ'աղբեն որպէս զի, իրմէ առնելով պառկեցուցած ճիւղերնիս՝ գոյն շատ չը տկարացնէ։ Տարի մը վերջը, տղան կաթէ կտրելուն պէս, հողին մէջ պառկած ճիւղին յարաբերութիւնը կը կտրեն մայր որթատունկէն. այս կերպով կ'ունենանք նոր որթատունկ մը, պակածին տեղ. երկրորդ տարին կ'սկսի խաղող տալ, իր դրացիներուն պէս. ահաւասիկ երկու բառով տաշտաթաղի դրութիւնը։

Ոմանք աղուրայի (չէլիք, bouture) դրութեամբ կը ջանան այգիին մէջ յառաջ եկած այդ կարգի պակասները լեցընել. բնաւ յանձնարարելի դրութիւն մը չէ սա 4—5 տարիէ ի վեր հաստատած այգիներու համար. 1—2 տարիէ ի վեր տնկուած այգիներու մէջ, աղուրայի դրութիւնը անկասկածելի է, քանի որ առնուազն 1,5—2 մեթր երկարութեամբ թեւեր արձակած որթատունկեր կարելի չէ գտնել նոր այգիներու մէջ. միայն թէ, այս կարգի այգիներուն մէջ գտնուած պակասը լեցընելու համար, տնկարանի մը մէջ նախապէս սրմատացած աղուրայ (քէօքլիւ չէլիք, bouture racinées) գործածելու է անպատճառ, յաջողելու համար։

Վերջացընելով մեր այս Ասուլիսը, կը կրկնենք դարձեալ, թէ նոր տնկուած այգիներուն մէջ ալ տաշտաթաղի դրութեան հետեւելու է, որ և է պատճառով ոչնչացած պակասները ամբողջացնելու համար։

Կայ վերջին կէտ մըն ալ խորին ուշադրութեան արժանի. ահաւասիկ.

Որթալուիցի աւերումներուն դէմ դընելու համար, ամերիկեան որթատունկեր կը տնկին և վրան՝ տեղականներէն կը պատուաստեն/, այս տեսակ այգեստանց մէջ տաշտաթաղ չըլլար. պատճառը և դարմանը գալ անգամ։

Ն. Գ. ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ

(Կ. Մ. Գ. Իզմիր).— Հաստ խաւաքարտէ շինուած կաթի և սերի ամաններ չառնոց ի վեր կը գործածուին Ամերիկայի մէջ. ատոնց հնարիչը եղած է Պ. Թէյլըր ամերիկացին որ 1907ին ստացած կառավարական արտօնագրովը մենաշնորհի վերածած է իր գիւտը, երկրագործին ամէն մասերուն մէջ։ Այդ ամանները առաջին անգամ ցուցադրուեցան Լա Հէի Տիեզ. Արուեստահանդէսին մէջ, անգլիական Ընկերութեան (Mono service Vessels, London) մը կողմէ որուն ծախած է Պ. Թէյլըր իր արտօնագիրը։

180 ատիճան ջերմութեան ենթարկուած այդ ամանները, այս կերպով հանկնեխուած ըլլալով, տարախնիկ հիւանդութեանց մանրէներ չեն պարունակեր. աւելորդ է ըսել թէ միայն մէկ անգամ կրնան գործածուիլ։

Անգլիոյ մէջ ալ ատոնց գործածութիւնը ընդհանրացած է արդէն. կէս լիթրանոցներուն 100 հատը, առայժմ, կ'արժէ 2-3 ֆր. և իւրաքանչիւրը կը կշռէ 43 կրամ։

(Տ. Ց. Շ. Սկեանիկ).—Իրաւունք ունիք. այծը բեւ քաշելու համար կը գործածեն արդէն Եւրոպայի, մանաւանդ Գերմանիոյ Հաւովը նահանգին մէջ. իր կազմուածքը, չան կազմուածքին հետ բաղդատմամբ, աւելի յարմար է այդ գործին. ասկէ զատ՝ նուազ պահանջկոտ է ուտելիքի մասին. հիւանդութեանց ալ աւելի դիմադրող է։

Այծին արուն կը յատկացնեն այս գործին. դեռ ամսու մը եղած ատենը կը մալեն զայն և վեց շաբաթ վերջը կը սկսին աշխատութեան վարժեցնել ատիճանաբար։

Այծին էգը շատ յարմար չէ այս գործին, որովհետեւ կաթի քանակը կը քիչնայ. ասկէ զատ չնչառութեան կողմէ ալ կը նեղուի շատով, որով երկարատեւ յոգնութեան չի կրնար դալ։ Անասուններու այս կարգի ծառայութիւններէն օգտուելու համար, փողոցները լաւ սալայատակուած ըլլալու են և կամ լաւ շինուած խճուղիներ գտնուելու են։ Թուքիոյ ուրիշ քաղաքներուն հետ բաղդատմամբ, դուք քիչ մը աւելի բաղդաւոր կրնա՛ք համարուիլ այս մասին. հետեւաբար փորձեցէք, այծերու խոշոր ցեղեր ընտրելով։

Մալելու (իսկա ամէլիսթը, castration) եղանակը փոփոխութեան ենթակայէ, կլիմային և ընտրուած ցեղին նայելով. այս մասին շատ որոշ բան մը կարելի չէ ըսել։

(Տ. Գ. Կ. Պոլիս).— Հողագործական ընտրութեան վերաբերեալ նորագոյն երկասիրութիւնը սա է. Chimie agricole, par G. André. 560 pages 5 frs. Paris, 1907։

Նոյն

ԳԷՇ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ

Բողոքները, հանրագրութիւնները, հեռագիրները, տեղեկագիրները կ'երթան իրարու հետէ, խնդրանքները կարկուտի պէս կը տեղան Պատրիարքարան՝ իբրեւ միակ «պաշտօնական» պաշտպանութեան վայրը հանուր տաճկահայութեան և արդիւնքը կ'ըլլայ դէրօ...

Ամէնքն ալ մեռեալ տառ, ամէնքն ալ ձայն բարբառոյ յանապատի։

Երկու երեք օրէ ի վեր Եւրոկիա կը գտնուիմ. ունեցայ բազմաթիւ տեսակցութիւններ թէ՛ Հայ և թէ Թուրք անձնաւորութիւններու և քաղաքական խմբակցութիւններու հետ. ամէնուն ալ բերնէն նոյն հառաչանքը։

—Ա՜խ, սա մեր միութիւնը...

Ցաւը այս Թագատի սանձագին միութիւնի ձէլալ պէյի մասին է։

Ձէլալ պէյ թէ անցեալ Արհուրքի Շրջանին մէջ իբրեւ հաւատարիմ ձագ իր կեդրոնական բռնապետին և թէ անկէ ետքը, Սահմանադրութեան հռչակուելու օրերէն ասդին տակաւին, իբրեւ Հին ժամանակներու խրատիչական մնացորդ, պատուհասը եղած է եղեր և պատուհասը կը մնայ եղեր Եւրոկիայի ազգաբնակչութեան։

Եւ բնականօրէն ինչպէս ամէն ատեն և ամէն տեղ, հոս ալ միութիւնական այդ պատուհասումին գլխաւոր առարկաները կը կազմեն եղեր էն վտանգաւոր կեսավուրները, Հայերը...

Եւ անմիջապէս որ հնորհիւ ազատութեան հռչակումին, կը քակուին տառապող ժողովուրդին լեզուին հնամենի կապանքները, անմիջապէս որ լուր կուտան այս մարդոց ևս թէ ալ կրնան, ալ իրաւունք ունին ըստ ցանկի ձայն բարձրացնելու ամէն կեղեքողի, ամէն բռնաւորի դէմ, Եւրոկիացիները առանց շատ ժամանակ կորսնցնելու կը մտածեն իրենց կուրծքին ճնշող փոքրիկ բռնաւորին, իրենց միութիւնին։

Քաղաքին Հայոց Առաջն. Տեղապահ Արտաւազդ վրդ. իբրեւ պաշտօնական թարգման իր Վիճակին հայ հասարակութեան, այս վերջնոյն կողմէ կը պատրաստէ բողոքագիր-տեղեկագիր մը և կ'ուղղէ զայն Պոլսոյ պատրիարքական Տեղապահ Դուրեան Սրբազանին։

Այդ տեղեկագիրը որ կը կրէ 23 սեպտ. 908 թուականը. բաւական հետաքրքիր է իր պարունակութիւնով և կուտայ պէտք եղածին չափ փաստեր խնդրոյ առարկայ միութիւնին զզուելիութիւնը ապացուցանող։

Տեղեկագիրը թուելով միութիւնին դէմ գոյութիւն ունեցող ամբաստանութիւնները, կ'ըսէ.

Ա. Ձէլալ պէյ Օսմ. Սահմանադրութեան հռչակումը հաղորդող հեռագիրը և անկէ ետքը հետզհետէ հանող շրջաբերականները գաղտնի պահած է ժողովուրդէն։

Բ. Ձէլալ պէյ հակառակած է Սահմանադրութեան հռչակման առթիւ այստեղ եղած հանրային հանդէսներուն։

Գ. Ամենայն ինչ՝ Սահմանադրութեան հռչակումը հաղորդող հեռագիրը, Սահմանադրութեան հռչակման առթիւ ասուած ճառերը, Սահմանադրութեան հռչակման առթիւ հրատարակուած գրքոյկները, Սահմանադրութեան հռչակման առթիւ հանրային հանդէսներուն ասուած ճառերը, Սահմանադրութեան հռչակման առթիւ հանրային հանդէսներուն ասուած ճառերուն ամբողջ գրառումները, Սահմանադրութեան հռչակման առթիւ հանրային հանդէսներուն ասուած ճառերուն ամբողջ գրառումներուն թարգմանութիւնները՝ Ֆրանսերէն, Գերմաներէն, Անգլերէն, Իտալերէն, Սերբերէն, Բուլկարերէն, Յունարէն, Արաբերէն, Թուրքերէն, Հայերէն, Հրատարակուած գրքոյկներուն թարգմանութիւնները՝ Ֆրանսերէն, Գերմաներէն, Անգլերէն, Իտալերէն, Սերբերէն, Բուլկարերէն, Յունարէն, Արաբերէն, Թուրքերէն, Հայերէն, Հանրային հանդէսներուն ասուած ճառերուն ամբողջ գրառում

եւս հայ և թրքական եղբայրակցական ցոյցեր կատարուելուն։

Գ. Ճէլալ պէյ Սահմանադրութեան հաչակումէն վերջն ալ չարունակած է քաջալերել տեղական կառավարութեան էն զեղծարար պաշտօնեաները։

Դ. Ճէլալ պէյ մինչ օգտուելով բրոնակալական բէժիմին իրեն ընծայած առաւելութիւններէն, ամէն ջանք ի գործ դրած է որպէս զի հայոց իրաւունքները ոտնակոխ ըլլան Մէճլիսը Իսարէի և դատարաններու անդամներու բնտրութեանց գործին մէջ։ Ակա՛ կատ ոչ-իսլամ ազգերու հոգեւոր պետերուն իբրեւ մնայուն անդամ Մէճլիսը Իսարէի մէջ ձայն ունենալու օրինական իրաւունքն ալ անտես առնելով, Ճէլալ պէյ ոչ Սահմանադրութենէն առաջ ոչ ալ անկէ ետքը նոյն մէճլիսի ժողովներուն չէ հրաւիրած հայոց Առաջն. Տեղապահը։

Ե. Ճէլալ պէյ առանց մեծ կարեւորութիւն ընծայելու, Զիթիլիկ գաւառի հայ և թուրք ազգաբնակչութեան կողմէ նոյն գաւառի մուտիրին դէմ եղած ծանր ամբաստանութիւններուն, բաւականացած է միայն այդ մուտիրը Զիթիլիկէն Այմուս գաւառը փոխադրելով, իբր թէ տեղը փոխելով անօրէն մուտիրը լաւանար...։

Զ. Ճէլալ պէյի այս վարմունքը իր յոռի ազդեցութիւնը ունեցած է թուրք ժողովուրդին վրայ, անանկ որ մեծաքարբաւ հռչակուած եղբայրութեան և հաւասարութեան սկզբունքները ոչ մէկ տեղ չեն բռնած տեղական տգէտ թուրքերուն մտքին մէջ, ընդհակառակն զանոնք գրգռած են նախատելու հայոց կրօնքը, հրապարակաւ հայհոյելու հայերուն, զանոնք ծեծելու եւայն...։

* * *

Եւ սակայն ա՛ս ամէնը ձայն բարբառոյ յանապատի... Ո՛չ միայն այս տեղեկագիրը այլ անկէ ետքը ղրկուած 23 սեպտ. և 19 հոկտ. թուակիր բողոքի նամակներ և երկար հեռագիր մը բոլոր կը մնան անպատասխանի. հաւնական բացատրութիւնը այն է այս լռութեան՝ որ Պոլսոյ Պատրիարքարանի պաշտօնեաները, խեղճերը չափազանց զբաղուած, ժամանակ չեն ունենար հետաքրքրուելու այնպիսի երկրորդական հարցերով որպէս են անչուշտ գաւառական ազգաբնակչութեան կեղեքումն ու տառապանքը...։

Ակնարկուած բողոք-հեռագիրը եղած է չորս օրինակ և ստորագրուած է հայոց Առաջնորդէն, հայ-կաթոլիկներու Առաջնորդէն, յունաց Մետրպոլիտէն և հայրողոքականաց Ազգապետէն կողմէ։

Դարձեալ անօգուտ։

Պոլսոյ կեդր. Կառավարութիւնը «բարեհաճած» է միայն այդ Ճէլալ պէյի մասին տեղեկութիւններ հարցնել Սեբաստիոյ կուսակալի փոխանորդ Արիսթիի փաշայէն (այժմ երեսփոխան Օսմ. Բարլամէնթին) որ առանց ուսումնասիրելու հարցը և անչուշտ չվշտացնելու համար իր «անձնական բարեկամ» Ճէլալ պէյը, պատասխանած է Պոլիս թէ եղած բողոքները անհիմն են։

Եւ հարցը այսպէսով փակուած է։ «Ճէլալ պէյ լաւ մարդ է»։ «Ժողովուրդն ալ, բնականաբար անիրաւ։»

Անաւասիկ Սահմանադրութիւնը գաւառներուն մէջ։

Մինչեւ ե՞րբ այս քօմէդին։

ԲԱՐՍԵՂ. ՇԱՀՊԱԶ

27 դեկտ. 1908, Եւդոկիա

ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ

Ա. ՆՍՏԱՊԵՊՔԱՆ

ԺԶ. ՆԻՍ 8 Յունուար 1909

Ատեանը բացուեցաւ ժամ 7.50ին։ Սմէտ Բիլա պէյի ատենապետութեամբ։ Ատենապետը յայտարարեց թէ Մեծ-Եպարքոսէն կը ծանուցանէ կայսերազուն իշխան Պիւրհանէտտին էֆ.ի մօրը մահը և թէ երեսփոխաններէն Մուսթաֆա Ասրմ էֆ. զրկուած է Երեսփ. ժողովին անունով ներկայ գտնուելու յուզարկաւորութեան։ Ժողովը միաձայնութեամբ ցուցակցութիւն յայտնեց։ Ատենապետը նաև յայտարարեց թէ Էվգաֆի նախարարը գրած է որ այսօր պիտի չկրնայ ներկայ գտնուիլ՝ պահանջուած բացատրութիւններ տալու, վասն զի յուզարկաւորութեան կարգադրութիւններուն պիտի զբաղի։ Ժողովը որոշեց որ Էվգաֆի նախարարը շաբաթ օրը ներկայանայ։ Ատենապետը, ծանուցանելով որ Հիճազի երկաթուղիին վերաբերեալ Զիւնի փաշա ներկայացած է, ժողովին հաւանութիւնը ուզեց անոր բացատրութիւնները լսելու համար։ Ժողովը հաւանեցաւ։ Զիւնի փաշա բեմը ելլելով յայտարարեց թէ իր ըսելիքները գրած է. եթէ արտօնուի կրնան կարդացուիլ։ Ատենադպիրը կարդաց Զիւնի փաշայի հետեւեալ յայտարարութիւնը.

«Սուրիոյ երեսփոխաններէն Մահմուտ և Սիւլէյման էֆ.ներու կողմէ ներկայացուած հարցմտնդման գիրը կարդացի, որուն ամփոփումը սա էր թէ Հիճազի երկաթուղիին վարչութիւնը իր ամբողջութեամբ ուշադրաւ վիճակի մը մէջ կը գտնուի, թէ անհոգութեան և անուշադրութեան հետեւանքով իրեղէններու մեծ մասը անգործածելի վիճակի մը հասած է, թէ պաշտօնեաները անպատշաճ ընթացքի մէջ կը գտնուին ուխտաւորներու, վաճառականներու և ուղեւորներու հանդէպ, ինչ որ պախարակելի է, թէ սակայցները վերաքննութեան կարօտ են, թէ ուխտաւորներու վերադարձին ատենը մօտեցած ըլլալով անոնց հանհանգստութեանը պէտք է հոգ տանիլ և թէ նոյն վարչութիւնը պէտք է բարեկարգել եւայլն։ Հիճազի երկաթուղիին Մէտայինի Սալիհէն դէպ առաջ գտնուած մասը տակաւին կը շինուի։ Իլալայէն մինչեւ Մէտինէ, 300 քիլոմէթր և քիչ մը աւելի, շինութիւնները փութով առաջ կը տարուին, որով արհեստագիտական աշխատութիւնները դեռ աւարտած չեն։ Գիծին շահագործման անօրէն Պ. Կոտէի շահագործման գործառնութեանց մէջ կարգ մը քմահին հրահանգներու ենթարկուելովը, այդ կարգի դանգատներու պատճառ եղած է։ Գիծը, վարչութեան փոփոխութեանց հետեւանքով, ժամանակ մը առանց վարչութեան մնացած ըլլալով, անցեալները նախարարաց Խորհուրդին որոշմամբ և կայս. Իրատէով, Վեհ. Սուլթանին նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ՝ բաղկացած Մեծ-Եպարքոսէն, Նուաստէս՝ իբրեւ նոյն գիծին ելմտական վարչութեան վերատեսուչ, պետական Խորհուրդին անդամ Մէհմէտ Շէրիֆ փաշայէ և շահագործման նախորդ օգնական Ճէլալ փաշայէ։ Այդ յանձնաժողովը նկատողութեան առաւ եղած բողոքները, գիծին պակասները լրացնելու հարցը և պատերազմական նախարարին գանգատները, որ երբեմն վարած է շահագործման վերատեսչութիւնը։ Ուստի վերոյիշեալ Պ. Կոտէն պաշտօնէ դադրեցուցուեցաւ և որոշուեցաւ քաղաքային ճարտարագէտներու վարժարանին նախկին շրջանաւարտներէն Միւմթազ պէյը կոչել այդ պաշտօնին մինչեւ որ յարմար մէկը գտնուի։ Այս որոշումը տրուեցաւ նախարարաց Խորհուրդին կողմէ։ Անցեալ օր Միւմթազ պէյ ճամբայ ելաւ՝ գիծին երկայնքը քննութիւն կատարելով վարչութիւնը փութով բարեկարգելու, պաշտօնեաներուն վիճակը քննելու և պէտք եղածները փոխելու համար։ Յանձնաժողովը պատրաստել տուաւ Երուսաղէմի մօտ գտնուած գործարանը, Անգլիացի մը տնօրէն կարգեց և ձեռնարկել տուաւ նորոգութեանը երկաթուղիին շարժուն իրեղէններուն, որոնք չենութեանց փութացուցման հետեւանքով նորոգութեան կարօտ էին։ Գիծին համար պահանջուած կատարելագործութիւնը և կանոնաւորութիւնը կախում ունի շինութեանց պակաս մասերուն ամբողջանալէն։ Ժամանակէ մը ի վեր գիծին հասոյթներուն գանձումը ուշացած և անկանոն հանգամանք մը ստացած է. նաեւ Մէքքէի ու Մէտինէի միջեւ եղած մասին շինութեանը համար յանձնաժողովին կողմէ յանձնարարուած գիներուն, «Թրավէրս»ներուն եւայլն արժէքը՝ 300,000 ոսկիէն աւելի է. ատոր մասին ալ միշտ հետապնդում կը կատարուի։ Հետեւաբար այդ գիծին սահմանուած հասոյթներուն գանձումը եթէ երկու տարի ալ արտօնուի, վերոգրեալ գումարին հատուցմանը բաւական պիտի ըլլայ։ Յանձնաժողովը երեք ամսէ ի վեր կը սպասէ Երկրագործական Պանքային սահմանուած գումարներուն և ելմտական գանձէն ունեցած առնելիքներուն հատուցմանը։ Գիծին՝ Հայֆայէն մինչեւ Դամասկոս և Դամասկոսէն մինչեւ Մէտինէ եղած մասին փոխադրութեան սակացոյցերը և մէկ քարտէսը կը ներկայացնեմ։ Յանձնաժողովը նաեւ ընդարձակ տեղեկագիր մը կը պատրաստէ Հիճազի երկաթուղիին շինութեան սկիզբէն մինչեւ այսօր կատարուած գործողութեանց, եղած ծախքերուն և ասկէ վերջը ըլլալիքներու մասին՝ Երեսփ. ժողովին ներկայացուելու համար։ Այդ տեղեկագիրը տպագրուելու վրայ է, սակայն ձեռագիրը կայ. եթէ փափաք յայտնուի, կրնայ կարդացուիլ։»

Ատենապետը հարցուց թէ խօսք ուզող կա՞յ։ Եէմէնի երեսփոխանը յայտարարեց.

«Հիճազի երկաթուղիին համար մինչեւ հիմա ո՛րքան հանգանակութիւն կատարուած է օսմ. երկիրներէն, Հնդկաստանէն, Ճաւայէն և ուրիշ տեղերէ։ Գիծին ընդհանուր վիճակը ցոյց տուող քարտէսի մը պէտք կայ։ Ի՞նչ եղած է, ի՞նչ գործեր տեսնուած են. պէտք է գիտնանք։»

Զիւնի փաշա.—Ընդհանուր հաշիւ մը կայ։ Հանգանակութիւններէն 3,799,000 ոսկի գոյացած է։ Գիծին շահագործման հասոյթը անբաւական եղած է ծախքին, որով հարկ դառուած է 183,000 ոսկի ծախսել։ Վարչարժերու, վագոններու և այլն գնման համար 335,000 ոսկի. դումար 518,000, որով հանգանակութեան գումարէն 3,281,000 ոսկի մնացած է. ատոր ալ 2,717,000ը գիծին շինութեանը և 561,000ն ալ Հայֆայի մասին ծախսուած են։ Այս հաշուոյն մանրամասնութիւնները կան ծրագրին մէջ։

Բիւլ Թէվֆիգ պէյ.— Այս խնդիրն ալ մեր աղտոտ լաթերէն մէկն է։ Բացատրութիւն կ'ուզեմ։ Իզզէթ փաշայի օրով բարեգործական նպատակով սկսուած այս գործին մէջ շատ մը դրամական զեղծումներ կատարուած և զինուորներէ շատերը մնուած են։ Վերջապէս պէտք եղածէն շատ աւելի ծախսուած է։ Հնդկաստանէն ու Եէմէնէն մեր բոլոր իսլամ եղբայրները դրամ ղրկեցին. ամէն ոք բացատրութիւն կը պահանջէ (Մափահարութիւններ)։

Զիւնի փաշա. — Ես այդ հաշիւները համառօտ կերպով յայտնեցի։ Ընդարձակ ծրագիրը եթէ անբաւական գտնէք, այն ատեն կը հարցնէք։

Ղայներ.—Շատ ճիշդ է. ընդունուի։

Պօշօ էֆ.—Այդ երկաթուղին շինութիւնը երբ սկսաւ, անունը «Համիտիէ» դրուեցաւ։ Ցեղայ այդ երկաթուղիին շինութեան ծախքերուն իբրեւ նպաստ դրոշմաթուղթով եւայլն դրամներ հաւաքուեցաւ, որով ո՛չ միայն Իսլամներուն, այլ ամբողջ օսմ. ազգին վերաբերող խնդիր մըն է։ Եթէ այդ գիծը լոկ Իսլամներուն է, այն ատեն մեր Ժողովին ձեռնհասութենէն դուրս է (Աղմուկ. ձայներ. «Թող՝f որ խօսի»)։ կ'ուզեմ որ այդ խնդիրը ո՛չ միայն իսլամական կրօնքին, այլ ամբողջ ազգին պատկանի, ինչ որ նախարարաց Խորհուրդով և յանձնաժողովով մը չի կրնար ըլլալ։ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարին յանձնելու է։ Մեր Ժողովին կողմէ արտասովոր յանձնաժողով մը կազմուելու է մանրաղնին քննութիւն կատարելու համար (Մափահարութիւններ)։

Խօսքը Ֆեվզի էֆ.— Կ'իմանանք թէ երկաթուղիին պաշտօնեաները անպատշաճ ընթացքի մը մէջ կը գտնուին ուխտաւորներուն նկատմամբ։ Նախ և առաջ վերատեսչութիւնը պէտք է հրահանգ տայ ուխտաւորներուն անդորրութեանը հրաւիրելու համար։ Ծրագիրը քննուելէ ետքը եթէ պէտք ըլլայ, այն ատեն յանձնաժողով մը կը կազմուի։ Տրուած բացատրութիւնները եթէ բաւական ըլլան յանձնաժողով կազմելու պէտք չի մնար։

Զիւնի փաշա.— Ուխտաւորներու մասին անպատշաճ ընթացք մը անչուշտ ընդունելի չէ. ամէն օր կը դրեմ արդէն. նորէն կը գրեմ և պէտք եղածը կ'ըլլայ։

Խօսքը Ֆեվզի էֆ.— Դանի որ ապագային համար կը խոստանաք, ամբողջ պատասխանատուութիւնը ձեզի կը վերաբերի։ Ուրիշ նախարարութեան մը կցելու խնդրոյն գալով, այդ կէտը ամենամեծ սխալ մը պիտի ըլլայ. ուստի պէտք է առանձին վարչութեան մը տակ գտնուի։

Հիւսէյին Ճահիտ պէյ.— Զիւնի փաշա բացատրութիւն տուած մէջտեղին, Պ. Կոտէնի վրայ խոսեցաւ. այդ անձը հազար ոսկիի խնդիր մը ունի։ Բացատրութիւն կ'ուզենք։

Զիւնի փաշա.— Այդ անձը կարգ մը անպատշաճ ընթացքներ ունի։ Հոս եկաւ. ծրագիր մը տուաւ. ես քննած էի. արգիլեցի։ Բ. Դրան դիմից, ըսելով որ գործը չատ է։ Ատոր վրայ որոշուեցաւ որ հանրօգուտ շինութեանց նախարարը հազար ոսկի տայ. ես հակառակեցայ և այդ գրամը չտալու համար պատճառներ բացատրեցի։ Ցետոյ ինձ չհարցուեցաւ։ Երկրագործական Պանքային տրուելու համար հրաման մը եկաւ։ Դիտցածս այսչափ է։

Հիւսէյին Ճահիտ պէյ. — Պ. Կոտէն անպատշաճ ընթացքին համար պաշտօնի չէ կոչուեր. նախարարը դրամ չէ տուեր. յետոյ Պ. Կոտէն Բ. Դուռը դիմեր է. Բ. Դուռը նկատողութեան չէ առեր պատասխանատու նախարարին պատասխանը։ Երկրագործական Պանքային դիմեր և դրամը տրուեր է։ Ասոր ի՞նչ ըլլալը ժողովը կը հասկնայ։

Արիֆ պէյ.—Գաւառներու մէջ դրամ հաւաքուեցաւ. յանձնաժողովները զեղծումներ կատարեցին։ ոչ ոք բան մը ըրաւ. նախարարէն կը պահանջեմ որ պէտք եղած քննութիւնը կատարելով վերջնական հաշուեցոյցերը ներկայացնէ։

Զիւնի փաշա.— Շատ տեղերէ բերել տուի. մէկ քանի տեղերէ ալ չղրկուեցան։

Բոզմիսի էֆ.—Պօչօ էֆ.ի համակարծիք եմ։ Սակայն Բիւլա Թէվֆիգ պէյի բացածին պէս, այս խնդրոյն համար բացատրութիւններ ուզելու եթէ ձեռնարկենք, կարելի չէ որ տեղեկութիւն մը կարենանք ստանալ, վասն զի գործը ըստ ինքեան այնքան կնճռոտ է որ հիմակուընէ կարելի չէ ըսել թէ տրուած բացատրութիւնները բաւական են թէ ոչ։ Այս խնդիրը կը վերաբերի մեր նուիրական հայրենիքին բարգաւաճմանը, որով ամէնքս ալ անով կը շահագրգռուինք։ Կ'առաջարկեմ որ խնդրոյն կարեւորութեանը ու նուիրականութեանը համապատասխանող յանձնաժողով մը կազմուի։ (Մափահարութիւններ)։

Պեսրի պէյ.—Բուն իսկ խնդիրը Իզզէդ փաշայի քմահին գնումներուն վրայ է։

Զիւնի փաշա.—Իմ պարտքս էր դրամական վճարում կատարել՝ յանձնաժողովին եկած պայմանագրութիւններուն վրայ, սակայն գնումները պայմանագրութիւն ունին. ամէնքն ալ կը քննուին։

Պեսրի պէյ.—Իզզէդ փաշայի քմահին արարքներուն տեղեակ ենք։

Զիւնի փաշա.— Ատոնք յանձնաժողովին կը վերաբերին։ Մեր վերատեսչութիւնը ելմտական վարչութիւն մըն է և պատիւ ունիմ յայտարարելու որ շատ կանոնաւոր է. և ոչ մէկ զեղծում չէ գործուած։

Պաղտասի երեսփոխան Իսմայիլ Հաքգը պէյ.— Զիւնի փաշա բացատրութիւններ տուաւ մինչեւ Մէտինէ եղած մասին շինութեանց նկատմամբ։ Ես ալ կը հարցնեմ. Մէքքէի ու Մէտինէի միջեւ գիծ պիտի երկարի՞։ Ճիտտէի ու Մէտինէի միջեւ շինութիւնները ի՞նչ վիճակի մէջ են. գիծը կը շահագործուի՞. ժողովուրդը գանգատներ ունի, ինչո՞ւ հոգ չի տարուիր, պատճառները կ'ուզենք հասկնալ։

Զիւնի փաշա.— Մէքքէի ու Մէտինէի միջեւ գիծին շինութիւնը պիտի ամբողջացուի։ Նախ և առաջ Ճիտտէի ու Մէտինէի միջեւ եղած գիծին շինութեանը համար Բեռլիտ փաշայէն տեղեկութիւն ուզեցի. բսաւ թէ պիտի պատասխանէ։ Մէքքէի ու Մէտինէի միջեւ գիծին շինութեանը ժամանակի կարօտ է։ Նախ կ'ուզենք Մէքքէ-Ճիտտէի գիծը շինել, ինչ որ աւելի օգտակար պիտի ըլլայ։ Սակայցոյցին գալով, իւրաքանչիւր քիլոմէթրի համար Ա. ու Բ. կարգի սակայցոյներ կան. ատոնք բերել տուինք ու կը քննենք։ Պէտք եղած բարեփոխութիւնները պիտի կատարենք։

Իսմայիլ Հաքգը պէյ. — Հիմակուընէ յանձնաժողով կազմուելուն համակարծիք չեմ։ Նախ ծրագիրը պէտք է քննել և յետոյ տեսնուելիք ամէն մէկ կէտին համար զատ զատ յանձնաժողովներ պէտք է կազմել։

Սալիմ էֆ.— Զիւնի փաշա համոզիչ բացատրութիւններ չտուաւ։ Այդ բացատրութիւններուն համար իր տեղեկագիրը ցոյց տուաւ. ուստի կը պահանջեմ որ այդ տեղեկագիրը ապացոյցներու վրայ հիմնուելով ղրկէ։

Ֆերիս էֆ.— Ճարտարագէտներէն մէկին հազար ոսկի տալու մասին նախարարաց Խորհուրդին հրամանը օրէնքի հանգամանքը ունի՞ թէ ոչ։ Կ'ուզեմ այդ կէտը հարցնել և կը պահանջեմ որ խնդիրը վերջնանայ։

Զոհրապ էֆ.— Հիճազի վերատեսուչը այս ժողովին մէջ խօսելու իրաւունք չունի, նոյն իսկ «վերատեսչութիւն» բառն ալ զեղծում մըն է. ճիշդը «տեսչութիւն» է։ Այդ՝ պաշտօնարանը Մեծ-Եպարքոսին իրաւասութեանը տակ կը գտնուի, որով երկաթուղիի գիծին նկատմամբ խօսելիք անձը իբրեւ Մեծ-Եպարքոսին ներկայացուցիչը կրնանք նկատել։ Մենք որքան անկեղծութիւն վերագրենք եպարքոսութեան, բնականաբար նորէն բացատրութիւն պիտի տար։ Այդ հազար ոսկիի մասին ճիշդ կամ սխալ բացատրութիւն մը պիտի տար՝ մեզ համոզելու համար։ Բուն իսկ խնդրոյն գալով, հիմակուընէ քննիչ մարմին մը կազմելը, քննութեանց ձեռնարկելու նշանակութիւնը ունի։ Պատկանելի վերատեսչութենէն և կամ աւելի ուղիղը՝ տեսչութենէն գալիք տեղեկագիրը պէտք է քննել, թերի մասերը պէտք է հատատել։ Իզզէթ փաշայի գործին մասնակցութիւնը բացարձակ վաւերագիր մըն է թէ քննիչ մարմնոյ մը կազմութիւնը անհրաժեշտ է և զեղծումները գոյութիւն ունին (Մափահարութիւններ)։ Հետեւաբար հիմակուընէ գիտեմ թէ ծրագիրը համոզիչ պիտի չկրնայ ըլլալ. ուստի կ'առաջարկեմ ընդարձակ իրաւասութիւն մը և դատական ոյժ ունեցող մարմին մը կազմել։

Զիւնի փաշա.— Մեծ-Եպարքոսին նկատմամբ ըսուածը չեմ կրնար ընդունիլ։ Եպարքոսը հրամայեց, ես ալ տուի։

Ֆեվզի էֆ.— Սակայն այդ հրամանը ձեզ պատասխանատուութենէ չազատեր։

Զիւնի փաշա.— Ես պաշտօնեայ եմ. հրամանատարիս հպատակ եմ։

Ատենապետը.— Տրուելիք տեղեկագրին սպասելով բացատրութիւններ կ'ընդունի՞ք։

Ժողովը կ'ընդունի։

Զոհրապ էֆ.— Խնդիրը այդ կերպով չի կրնար նկատողութեան առնուիլ։ Երկու կարծիք յայտնուած են։

Ատենապետը.— Դրաւոր ներկայացուցէք։ Զիւնի փաշային հարցուելիք ուրիշ բան չմնայ. կրնայ մեկնիլ։ Անոնք որ գալիք տեղեկագրին առանց սպասելու հիմակուընէ յանձնաժողովի մը կազմութիւնը կ'ուզեն, ձեռքերնին վեր առնեն։

Երկու կարծիքին համար հաւասար քուէ տրուեցաւ՝ այսինքն եօթանասնական, որով հարկ եղաւ քուէարկուներու անունները ճշդել։ Ատոր վրայ քսան վայրկեան դադար տրուեցաւ։ Ժամը 10½ին նիստը վերսկսաւ։ Ատենապետը յայտարարեց թէ մեծամասնութիւն գտնուած է Հիճազի երկաթուղիին քննիչ յանձնաժողովը տեղեկագրին ժամանումէն ետքը կատարելու մասին։ Օրակարգին մէջ նշանակուած էր ելմտական նախարարէն պահանջուելիք բացատրութիւնները Եէմէնի ցամաքային մասերու մասին, բայց նախարարը հեռաձայնի միջոցաւ ծանուցած էր թէ կայսերազուն իշխան Պիւրհանէտտին էֆ.ի մօրը յուղարկաւորութեանը ներկայ պիտի գտնուի և եթէ կանուխ վերադառնայ, ժողովին պիտի ներկայանայ։ Ատենադպիրը կարդաց ժամանած դանդաղ գրութիւններ։ Երերուն պարագաներու վերաբերեալ ճիւղերու յանձնուեցաւ։ Որոշուեցաւ օրակարգը անցընել երեսփոխան Միւֆիտ պէյի մէկ գիրը, որով կ'առաջարկէր Օսմ. Խորհրդարանին բացման օրը դեկտեմբեր 4 ազգային ծոմի օր նկատել և ամէն տարի նոյն օրը իբրեւ նուիրութիւններ կատարել։ Բարիզէն Սրբազաքի ստորագրութեամբ երեսփոխան Իմբրուլլահ էֆ.ի ուղղուած հեռագիր մը կ'առաջարկէր արտաքին գործոց պաշտօնարանը գտնուած թուղթերը բերել և յանձնել Մեծ Կղզիի արգելափակներուն համար կազմուած յանձնաժողովին։ Այս առաջարկութիւնը ընդունուեցաւ։ Գրրգիրիսէի երեսփոխան Արիֆ պէյ սա առաջարկութիւնները ներկայացուց. — «Սահմանադրական դրութեան հաճամաձայն, դահլիճը կազմող նախարարներուն ամէնքն ալ ընդհանուր խնդիրներու համար պատասխանատու են։ Նախարարապետը պէտք է ստորագրէ ըստ օրինի անպատասխանատու եղող Սուլթանին բոլոր Իրատէները։ Այդ կերպով եպարքոսական պաշտօնարանը անպաշտօն նախարարութեան վիճակ մը կ'ունենայ, որով անոր գոյութեանը պէտք չի մնար։ Եպարքոսը, եթէ իր մասնագիտութեանը համաձայն, նախարարական պաշտօն մը ստանձնէ, տարեկան 30,000 ղրուշի խնայողութիւն մը պիտի ըլլայ։ Պետական Խորհուրդին օրէնդիր ճիւղէն զատ միւս ճիւղերուն պէտք չկայ. ատոնք ալ եթէ ջնջուին, պետական Խորհուրդին զատ նախագահի մը հարկ չի մնար. նաև վարչական դատարաններն ալ պէտք է ջնջել, քանի որ անոնց գոյութիւնը օրէնքի հակառակ է։» Այս ծրագիրն ալ յղուեցաւ Սահմանադրութեան վերաքննութեան յանձնաժողովին։ Բնաւ նկատողութեան չառնուեցաւ երեսփոխան Մուսթաֆա Ասրմ էֆ.ի առաջարկութիւնը՝ եւ առնելու կայս. անձնական գանձուն կողմէ գրաւուած և Պետութեան ու ժողովրդեան վերաբերող կալուածները։ Այդ միջոցին ժամանեց ելմտական նախարարը և բացատրութիւններ տուաւ Եէմէնի մասին. ըսաւ թէ այդ հանգանգին մէջ ցամաքային մաքս գոյութիւն չունի, բայց «չուկանոս տուրք» անունով տուրք մը կը գանձուի և վարձակալներու կը յանձնուի։ Տասանորդ, ոչխարի տուրք և Թէմեդդիւ գոյութիւն ունին։ Ատոնց փոխարէն չուկաներու տուրքը կայ, ուրկէ տարեկան 80-90,000 ոսկի կը գոյանար, բայց յետոյ անդորրութիւնը խանգարուելուն հետեւանքով հասոյթները նուազեցան։ Նախարարը յայտարարեց թէ Եէմէնի նահանգին մէջ երբ սահմանադրական վարչութիւնը պէտք եղածին պէս հաստատուի, այդ տուրքը պիտի ջնջուի, սակայն հիմա բարեփոխումովը կարելի է բաւականանալ։ Բաւական վիճաբանութիւն կատարուելէ ետքը, նախարարին տուած բացատրութիւնները բաւական համարուեցան։ Այդ միջոցին վերադարձաւ Մուսթաֆա Ասրմ էֆ. որ կայսերազուն իշխան Պիւրհանէտտին էֆ.ի մօրը յուղարկաւորութեանը ներկայ գտնուած էր Ժողովին կողմէ։ Մուսթաֆա էֆ. Ժողովին հաղորդեց Սուլթանին շնորհակալութիւնները և բարեւները։ Զանազան գրութիւններ նկատողութեան առնուելէ ետքը ատենը փակուեցաւ։

—Գիտաժառանգ իշխան Ռէշատ էֆ. և կայսերազուն իշխան Եուսուֆ Իզզէտտին, Վահէտտին ու Սիւլէյման էֆ.ները երէկ ունկնդրեցին Ժողովին վիճաբանութեանց։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ

Տէյլի Թէլեկրաֆի վիեննական թղթակցին ըսածին Հայելով, Աւստրոյ և Թուրքիոյ միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը բարեփոխուեր է աւստրիական կառավարութեան կողմէ։ Աւստրիա կառաջարկէ 2½ միլիոն ոսկին մաս առ մաս վճարել, մինչ օսմ. կառավարութիւնը կը պահանջէ ամբողջովին կանխիկ ստանալ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սուլթանին իւչիւնճի գատրն և կայսերազուն Պիւրհանէտտին էֆ.ի մայրը մեռաւ առջի գիշեր, իր ունեցած հիւանդութեան հետեւանքով։

—Պոմպայի թուրքերը մօտերս Թուրքիա պիտի գաղթեն։

—Օսմ. բանակին մէջ 15-20 դերման սպաներ պիտի առնուին։

—Ափրիկեան Տրիպոլոյ աւստրիական հիւպատոսարանին առջեւ ցոյց մը տեղի ունեցեր է. յետոյ խառնաշփոթութիւն ծագեր է, սակայն կարելի եղած է առաջը առնել։

—Երկաթուղիի ցնցումներ զգացուած են Պալըքէսիրի մէջ, ատոնցմէ մէկը զօրաւոր էր։ Դասթէմունի գաւառին մէջ ալ զանազան տեղեր ցնցումներ պատահած են։

—Երէկ Օրթագիւղի մէջ անձնասպան եղաւ հայ աղջիկ մը, Օր. Իսկուհի Ատրունի, ինքզինքը ջրհորը նետելով։ Շարժառիթը յուսահատութեան կը վերագրուի։

—Երկրագործական Պանքային վերջին վիճակահանութեան մէջ 214,404 թիւը շահած է 6000 ոսկի, որուն մէկ ութերորդը կը պատկանի Թրբուհիի մը։ Դրէսի Լիոնէի կողմէ ալ ներկայացուած է 178 հազար 092 թիւը, որ երրորդ պարգեւը շահած է 500 ոսկի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Անցեալ և ներկայ չարթուս գաւառներէն եկած թղթակցութիւնները հետզհետէ աւելի մութ գոյներով կը նկարագրեն կացութիւնը։ Մէկ կողմէն թուրք տարրին թշնամական վերաբերումը հայոց հանդէպ, միւս կողմէ ուտեստի արտասովոր նուազութիւնը, սղութիւնը, և զանազան տեղեր նոյնիսկ իրական սովը ամբողջութիւն մը կը կազմեն, որ տրամագծապէս հեռի է սահմանադրական երկրի մը վայել վիճակէն։ Հայ մամուլին բարձրացուցած բողոքները ձմրան հովերը կ'առնեն կը տանին՝ չոր ու թաղուած տեղերու պէս, և իրականութեան մէջ բռնապետական բէժիմը կը շարունակէ տիրապետել գաւառները, մինչ հոս Օսմ. Խորհրդարանը ամէն օր նիստեր կը գումարէ խորհրդակցելու և վիճաբանելու համար այնպիսի խնդիրներու վրայ, որոնք ո և է առնչութիւն չունին երկրին կենսական պէտքերուն հետ, և ազգին ներկայացուցիչները, իսկ և ոչ-իսլամ, հաւասար անտարբերութեամբ մը գիտակցորէն հանդիսատես կ'ըլլան արիւնոտ ու մահացու իրականութեան, որուն տեսողութիւնը կարծես հանոյք կը պատճառէ իրենց։

Մինչեւ ե՞րբ պիտի տեւէ այս վիճակը։ Դիւ քիչ, կը յայտնուի կոր թէ եղեռնական թաքուն նպատակ մը կայ, որ կ'ուզէ զարնել փճացնել հայութիւնը գաւառներու մէջ, լրացնել ինչ որ կիսատ թողած էր բռնապետութիւնը, և այսպէսով լուծել լինցուցել խնդիր մը— վերջ մը—, որ չա՛տ ցաւցուց օսմ. սահմանադրականներուն գլուխը՝ վեց ամսէ ի վեր։

Ուշադրութեամբ կարդացէք այսօրուան Տարենէի նամակը. անոր յայտնութիւնները չա՛տ աւելի սոսկալի են քան բռնապետական չրջանի եղերութիւնները։ Թուրքին հոգեբանութիւնը չէ փոխուած։ Աշխարհս բոլոր ռէժիմներուն տակ՝ անիկա նոյնն է, թշնամի ոչ-իսլամ տարրին, կասկածող անոր ամէնէն բարի ձգտումներուն, անոր գոյութեանը մէջ իր գոյութեան դէմ վտանգ մը հաւատացող։ Գլուխ կ'ելլո՞ւ այս մոլեռանդ ու անասան հաւատալիքին հետ։

Ոմանք կ'առարկեն թէ հին բէժիմին մարդացր գործն է՝ հայոց դէմ շարունակուող այս բռնութիւնը, և թէ երիտասարդ-թուրքերը համամիտ չեն եղածներուն. սխա՛լ. ատոնք ալ մեւնոյն յամառ նաև նախապաշարուած տաճիկներն են։ Տեսէք ի՞նչ բան է Սելանիկի քօմիթէին անդամներէն հաղարապետ Վէհիպ պէյ, որ Սնատօլուի գաւառները պտոյտ մը կը կատարէ՝ իբրեւ թէ հին բէժիմին հին գլուխ թիւրքերը լուսաւորելու համար։

—Կոյրին ձեռքը փայտ տալը դիւրին, բայց առնելը դժուար է։ Հայուն պէտք չէ երես տալ. վասնզի ան որ մինչեւ ցարդ նեղ պայմաններու տակ ճնշուած ըլլալով հանդերձ չէր դադրեր իր գլուխը մեղի դէմ բարձրացնել, ապագային չպիտի զսպուի եթէ այժմէն թոյլ տանք որ կատարեալ ազատութիւն և հաւասարութիւն վայելէ։

Այս խօսքին հեղինակը ազատական թիւրք է, եղբայր է, հաւասարութեան բարեկամ է, սանկ է, նանկ է, բայց իրականութեան մէջ հայատեաց ու հայահալած տաճիկ մըն է։ Ամէն մեղքիս վրայ, ազատութեան օրրանին՝ Գ. զօրաբանակին հերոսներէն մէկն ալ է, որ գայած է՝ Անատոլուի խորերը իսլամական կիրքերը մարելու, ցեղային ատելութիւնները անդորրելու և Սահմանադրութեան մեծ ու վսեմ նշանաբանին շուրջը հաւաքելու իսլամին զաւակները։ Եւ ա՛հա՛ թէ ի՞նչպէս կը կատարէ իրեն յանձնուած առաքելութիւնը։

Եւ մենք ելեր ենք ամէն յանցանք յետաչրջականներուն վիզին փաթթել։

Բնականաբար այս վիճակը չի կրնար շարունակուիլ. և երթալով կարծես պէտքը կը շեշտուի կոր որ հայ յեղափոխական կուսակցութիւնները պատնէշին վրայ պատրաստ կենան՝ շարունակելու համար, ի հարկին, ազգային գոյութեան պաշտպանութեան գործը, քանի որ այդ գոյութիւնը՝ օսմ. բռնապետական բէժիմէն օսմ. սահմանադրական բէժիմին փոխանցութեան պարագային՝ ընդջնջումի վտանգին տակ կը մնայ նորէն, թուրքին սուրը և սոքան դարձեալ կը բարձրանան հայուն գլխուն վրայ, և ան նորէն — ամէն ժամանակէ աւելի — սովամահ ըլլալու փորձանքին տակն է։

Չե

ԱՐԱՐԱՏ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԹԵՐԹ
Հրատարակվում է Վաղարշապատում
Տարեկան գինը 5 ռուբլի
Գնանշանը 5 կոպեկ

ԱՐԱՐԱՏ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԹԵՐԹ

Հրատարակվում է Վաղարշապատում

Տարեկան գինը 5 ռուբլի

Գնանշանը 5 կոպեկ

20/2 մարտ. 1908 — 9—2

ԱՅՍՕՐ ԱՌԱՎՈՏԻ ՄԵՋ

Ամառը դարձյալ մեր գյուղերը եկան գնացին ամենատարբեր ազգի, դավանանքի, կրոնի և գույնի զբոսաշրջիկներ։ Ամենուրեք, ուր գնում ես, հանդիպում ես նրանց։ Ամենուրեք, ուր գնում ես, նրանք ունեն մի նույն նպատակը, մի նույն գաղափարը, մի նույն ոգին։ Ամենուրեք, ուր գնում ես, նրանք ունեն մի նույն լեզուն, մի նույն հայրենիքը, մի նույն հավատը, մի նույն հոգեբանությունը։ Ամենուրեք, ուր գնում ես, նրանք ունեն մի նույն ցանկությունը, մի նույն ձգտումը, մի նույն գաղափարը։ Ամենուրեք, ուր գնում ես, նրանք ունեն մի նույն ոգին, մի նույն հոգեբանություն

ԱՄԷՐ ԲԻՔՈՆ

Ամենաբարձր գնահատումներու արժանացած գաւազան տարեւանցանցներու մէջ։

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐ՝ Գոն, Ալժէրի, Մարսիլիա, Ռուան, Գորսո, Բարիզ, Լէվալուա-Բէրէ

ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐ՝ Ֆիլիբվիլ, Ալժէ, Օրան, Լիոն, Սէթ, Տիժոն, Գարսէլոնա, Ժընէվ։

ԱՄԷՐ ԲԻՔՈՆԸ, ամենէն չատ քինքինա պարունակող սա կազդուրիչ ըմպելին, պատրաստուած է ալժէրիական հողի յատուկ տունկերով։ Իր կորովի ու հակաենդային յատկութիւններուն համար է որ կը յանձնարարուի անոր գործածութիւնը։ Ստամոքսի տնօթի փոքրանց կամ ճաշէն առաջ առնուած աաեն՝ բարեւոար ազդեցութիւն մը կ'ունենայ։ Այդ ըմպելին հնարիչ՝ մարդուս ապառած ուժերը կը վերանորոգուին եւ տենդէ կորած կը մնայ։

Ես Եօր. — Անխիղճ մ'ըդիկ մեր վաճառող որդը կեղծած ըլլալուն, մեր Բիքոն պարող մեր բոլոր յաճախորդներուն խորհուրդ կուտանք առաջնակարգ տուներու միայն դիմել, որպէս զի կեղծերը չառնեն։ պէտք է պահանջեն որ չիրերը Իւնիոն ատ Ֆապրիքանի դրոշմը կրեն։

Միակ ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ մէջ

Գ. Լ. ԲԱՐՄԱ

Գ. Գ.

Ա. Ռէգքիա	Գալաթիա
Էքօնոմիք Փոսթալ-Թիվ	Գալ, Բերա, Պոլիս եւ Գոլաշիւղ
Բարաաստրալ եւ Մէլէթիատիս	Գալաթիա
Ժ. Սթավրօպուլօ	»
Սթավրօպուլօ Եղբարք	»
Քօթթաքի Եղբարք	»
Թէպէրօղլու և Ընկ.	»
Ժան Բ. Տէսիլա	»
Վէնսան Գասապեան (դեղվճ.)	Պոլիս
Մէհմէտ Քեալիմ	»
Թ. Լէնս	»
Գ. Սէֆէրեան	»
Ժ. Վօնթիզիանօս եւ Ընկ.	»
Էմիլ Լանդրան	Բերա
Տէմէթրաքօպուլօ եղբ. & եւ Ընկ	»
Թ. Սաւրէնեան Բերա. Կ. Պոլիս, Գալաթիա	
Սօսիէթէ ատ Բրոսիւքիօր աը Ֆրանս	Բերա

եւն եւն եւն. 50—49

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ

50,000,000 Տրախմի

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Գալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Աղեխսանդրիա, Գահիրէ, Սէլանիկ, Իզմիր, Փիրէոն, Բագրաս, Վօյօ, Շիրա, Բալամաթա, Քանէ եւ Քանտիա (Կրէտէ)։

Դրամագլուխին և ամբողջ ձգուած դրամին ու արժեթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 արխմիի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառականներու, արժեթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը ղրկէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուբնթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներ, ու և արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրատարակին և թէ օտար հրատարակներուն վրայ, յաճախորդներուն չատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն՝ արժեթուղթեր կը պահէ, ամանդի ձեւով և ուղղուած առնոր եւ առնուելու պայմանով։ Ամէն կարգի կտրոններ կը գանձէ և զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղամուրի խուշեր, փոքր վարձքերով։

Ամանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իբր ամանդ կ'ընդունի դրամ և արժեթուղթ, սա տոկոսները վճարելով.

Ուղղուած առն դրամ քաշելու պայմանաւ	3%
Վեց ամսուան համար	3 1/2%
Մէկ տարուան »	4 —
Երկու » և աւելի	5 —

Ամանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր տեսակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամագիրեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր ամանդներու տեսակներ, որոնց մէջ կրնան տրամադրել առ առաւելն 100 ոսկիի ամանդ դրամը մը։ Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն դրամ 52 ոսկի դրամ։ 50—34

ՇՈՒԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԻԼԻԱՅԻ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՖԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈՒԵՆԱՒԵՐ

Յուն. 26ին, Ֆրիժի, Սեւ Ծովէն
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Յուն. 27ին, Ֆրիժի, Մարսիլիա

Ա. կարգ Բարիզի համար	200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ »	160 »
Բ. » Բարիզի »	150 »
» » Մարսիլիոյ »	120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար	248.35 ֆր.
Բ. կարգ	185.10 ֆր. (Տիբրի համրով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ։

15 50—33 Թ. ՌԷՇՈՒԼ

ԼԱ ՄԻՒԹԻԷԼ ՏԸ ՖՐԱՆՍ Է ՏԷ ՔՈԼՈՆԻ

La Mutuelle de France et des Colonies

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պանք տը Ֆրանսի մէջ աւանդ ձգուած 60 միլիոն Ֆրանք

ԿԸ ԳՈՐԾԷ	ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՈՆԹՐՕԼԻՆ տակ, 1905 մարտ 17ի օրէնքին համաձայն։
Կ'ԸՆԾԱՅԷ	ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ողջ մնացողներուն, և ԴՐԱՄՕԺԻՏ ու ՌԱՆԹ ՎԻԱԺԻՆ կ'ապահովէ, 15 տարիէն վճարելի ողջ մնացողներուն, մահուան պարագային երաշխաւորութիւններով։
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ	Վճարումներ ԱՄՍԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔԻՆ սկսեալ։
ԿԸ ՁԵՏԵՂԷ	ՊԱՆՔ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՄԷՋ իր յաճախորդներուն յանձնած դրամները, պետական երաշխաւորութիւն ունեցող արժեթուղթերու վերածելով զանոնք։
ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱԾ Է	700 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ, մինչեւ 1908 նոյեմբեր 30 իր երկու ճիւղերուն մէջ։ ԿԵԱՆՔԻ ՈՒ ՄԱՀՈՒԱՆ

Տեղեկութիւն եւ կանոնագիր ձրիաբար կը տրուին

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Թիհարէք խան, Գալաթիա, Բերեհնպէ Բազար

Ընդհ. Տնօրէն Օ. ԺԻՌՕ

Փորձառու և գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին, որոնք պէտք է ունենան լաւ յանձնարարականներ ալ։

ՍՈՒԽՐԱՋՈՒՐԻ ՊԷՏՔ ՉԿԱՅ

ՈՐ ԿԸ ՓՏԵՑՆԷ ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆԸ ԱՅԼ

ՎԱՐԷՔԻՆԱՅԻ

ՈՐ ՆՈՐ ԿԸ ՊԱՀԷ ՁԱՅՆ

Դիւս իտալացի նշանաւոր քիմիագէտ Հէրքիւլ Ռամարինիի

75% խնայողութիւն!!! Մեծ դիւրութիւն, կատարեալ մարութիւն եւ ճերմկութիւն,

ԱՆԹԵՐԻ ՀԱԿԱՆԵԽՈՒՄ

ԵԹԷ ՓԱՐԶԻՐ՝ ԴՈՒՔ ԱԼ ՊԻՏԻ ՀԱՄՈԶՈՒԹԻՒՆ

Քանի մը մրցանակներ ստացած է զանազան ցուցահանդէսներէ, վկայագիրներ՝ զանազան կառաւարներէ, տեղեկագիր պալատան քիմիագէտ Պ. Սիկկրոսէ և կայս. բժշկական վարժարանի ըրսֆէսէօր Տօքթ. Ճէլլանէ։

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՍԱՒԱՏԱՐՈՒՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՀՈՕՐԷՐԱԹԻՒՆ ՀՈՎ ԿԸ ԴԻՏՆՈՒԻ

Միակ ներկայացուցիչ Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ համար

ԲԱԲԱԵՕՆՆՈՒ, ՔՕԼԱՍԻ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պաղտատ խան, թիւ 7, Կ. Պոլիս

ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 50—37

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵՂՐՈՆԱՏԵՂԻՆ, ԹԷՈԴԵՍԻԱ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ որգածներու, համբարդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու ցուցափեղկի ապակիներու խորտակումներուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10,666,666 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	162,600,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	460,946,000 »
1906 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս	75,130,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել

Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Աղարեան խան Վօյվոտա Գալաթիա։

Պոլսոյ գործակալութեան, Տիւրիզզատէ խան, Ալչը Էֆէնտի հասատէսի, թիւ 26։

Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ 11 50—12

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները դուռ առնել, պղպջակ չինուած ըլլալով, իրենց ապահովութեամբ այնքան գնահատուած են, որ ամբարիշտ ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կոշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական և չքաղաքամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաւորապէս բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուներուն մէջ։

Բերա	1. Մեծ փողոց, Գոն Մարտէլ դիմաց թիւ. 343 և 343 կրկին։ 2. » » Կալաթա Սերայի դիմաց։
Կալաթա	1. Սինկէր խան Թիւնէլի եանս։ 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս	1. Սալթան Համամ թիւ. 2։ 2. Սալթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ. 13։
Սկիւտար	Զարլը Պոյը, թիւ. 120։

Դուռերը և նոյնպէս թիւերները Հրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ. 343 և 343 կրկին, Սարգիս աղա Տիւզ Օղլուի տունը։

16 50—29

ՊԱԼՔԱՆ

Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ	Ֆր. 9,500,000
Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ	» 142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահ կարասի հայն, Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ չատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ ճիւղը որ ամբրցելի գիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն։ 50—8

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ Ս. ՖՐԱՆԿԻԼՕՅ եւ ԸՆԿ

Պոլիս, Անգլիական խան

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՑ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեպտ 20 թուականի Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Գալաթիա, Նազը խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Բօօրէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սատօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահէք Գարու թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գարու Իզմիր փողոց.
Գատրգիւղ, Ալիքսանդր Անաստասիոս չուկայի հրապարակ.
Գատրգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճատատէսի.
Պէյօլիւ-քէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէյօյիւ-քէրէ ճատատէսի, թիւ. 137.
Գալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Բէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիսէս, կայարանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Թէչէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԱՆԱՏՈԼԻԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կարգ. 228 խառն Առ.	ԿԱՑԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կարգ. 224 խառն Իրկ.
Ժ. Վ.		Ժ. Վ.
12 —	մկն. Էսկի-Շէհիր	ժմն. 3 —
12 42	» Կէօքէէ Քէսրք	մկն. 2 20
1 39	» Սապանճը Բունար	» 1 38
2 33	» Ալաեունա	» 12 42
3 14	» Զէքիւրլէր	» 11 53
4 11	» Տէօյէր	» 11 05
4 40	» Իհսանիյէ	» 10 20
5 04	» Համամ	» 9 53
5 14	» Կազլիկէօլ համամ	» 9 44
5 41	ժմն. Աֆ. Գարա Հիսար	մկն. 9 13
6 01	մկն. Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն. 8 53
6 41	» Պէյլիք Զօպանլար	» 8 20
7 36	» Զայ	» 7 33
8 21	» Իսհակլու	» 6 40
8 45	» Եասխան	» 6 15
9 16	» Աք չէհիր	» 5 53
9 48	» Ազարի քէօյ	» 5 13
10 30	» Զավուշէր քէօյ	» 4 35
11 08	» Իլկին	» 4 03
11 55	» Գասրն-Խանը	» 3 09
12 50	» Սէրայ-Ինի	» 2 27
1 22	» Մէյատան	» 1 47
2 22	» Բունար-Պաշը	» 12 42
3 —	ժմն. Գոնեա	մկն. 12 —
Իրիկ.		Առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կարգ. 122 խառն Առ.	ԿԱՑԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կարգ. 121 խառն Իրկ.
Ժ. Վ.		Ժ. Վ.
1 —	մկն. Էսկի Շէհիր	ժմն. 11 —
1 44	» Ագ Բունար	մկն. 10 18
2 24	» Ալբիւ Քէօյ	» 9 46
3 4	» Պէյլիք Ախուր	» 8 58
4 9	» Սարիքէօյ	» 8 1
4 58	» Պիչէր	» 7 4
5 35	» Սասիլէր	» 6 27
6 9	» Պէյլիք Քէօփրիւ	» 6 —
7 3	» Բօլաթլի	» 5 16
8 21	» Մալի Քէօյ	» 3 49
9 15	» Սէյնման Քէօյ	» 2 47
10 —	ժմն. Էնկիւրիւ	մկն. 2 —
Իրիկ.		Առտ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կարգ. 424 խառն Իրկ.	ԿԱՑԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կարգ. 421 խառն Առ.
Ժ. Վ.		Ժ. Վ.
7 15	մկն. Համիտիէ	ժմն. 5 03
7 33	ժմն. Ատա-Բազար	մկն. 4 45

ԱԼԱՇԵՀԻՐ - ՔԷՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ	Կր. 322 խր. Առ.	324 խր. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Ալաշեհիր մկն.	2 35	12 45
Քէօթահիա ժմն.	2 55	1 05
ԴԱՐՁ	Կր. 321 խր. Առ.	323 խր. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քէօթահիա մկն.	2 —	12 05
Ալաշեհիր ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՑՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 44 խառ.	Թ. 46 խառ.		ԿԱՑԱՐԱՆ		Կառ. Թ. 41 խառ.	Թ. 43 խառ.	ԴԱՐՁ
Ժ. Վ.	Ժ. Վ.				Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	
առ. 12 32	իր. 7 45	մկն.	Քարաքէօյ Կամսուլ	ժմն.	4 44	առ. 11 55	իր.
12 52	8 05	ժմն.	Հայտարբ Փաշա	մկն.	4 24	11 15	
1 22	8 15	մկն.	» »	ժմն.	4 12	10 54	
2 37	9 29	ժմն.	Բէնթիք	մկն.	2 58	9 50	
2 45	9 40	մկն.	»	ժմն.	2 44	9 39	
3 06	10 01	»	Թուզլա	մկն.	2 24	9 17	
3 28	10 24	»	Կէյզզէ	»	2 02	8 55	
3 05	10 48	»	Տիլ Իսգէլէսի	»	1 33	8 26	
4 —	10 58	»	Թավշանճիլ	»	1 19	8 16	
4 16	11 17	»	Հէրէքէ	»	1 08	8 06	
4 37	11 39	»	Եարբսմա	»	12 41	7 42	
4 49	11 51	»	Թիւթիւն Զիֆֆիլիք	»	12 29	7 30	
4 59	12 02	»	Տէրինէէ	»	12 18	7 21	
5 13	12 18	ժմն.	Իզմիտ	մկն.	12 —	7 06	
5 38		մկն.	»	ժմն.		6 41	
6 11		»	Գէօյիւք Տէրէէնտ	մկն.		6 10	
6 39		»	Սապանճա	»		5 41	
7 03		»	Համիտիէ	»		5 25	
7 44		»	Կէյվէ	»		4 32	
8 04		»	Աք Հիսար	»		4 10	
8 33		»	Մէքէճէ	»		3 45	
8 57		»	Լէֆքէ	»		3 13	
9 32		»	Վէզիր Խան	»		2 38	
10 12		ժմն.	Գիլէճիկ	մկն.		2 02	
10 24		մկն.	»	ժմն.		1 50	
11 32		»	Քարաքէօյ	մկն.		1 —	
12 13		»	Գօզլիւճ	»		12 24	
12 59		»	Ին Էօնիւ	»		11 48	
1 29		»	Զուքուր Հիսար	»		11 16	
իր. 2 07		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»		10 40	առ.

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՔԷՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԷՔ

Ընդարձակ Հրլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեսայի

Նաւանգ	Թոն	Նաւանգ	Թոն	Նաւանգ	Թոն	Նաւանգ	Թոն	Նաւանգ	Թոն
Ալպտեն	1069	Տիաս	4311	Հիսարլիք	1531	Մարսելլա	3709	Սարֆա	1119
Սէլիք	3607	Տամինա	938	Հիկասա	3720	Միքտոս	3557	Տիբեր	1785
Անէլլա	1541	Տուրա	2363	Հարաքիթ	1600	Մելլ	1057	Սիլվիա	119
Աթիւնա	2277	Տրաքա	1713	Հանմէտէ	595	Մանդէվիլլա		Սպէրա	1203
Գասան	1822	Տինամա	504	Իսպէ	2354	Մանչիլլա	3419	Թասոս	1323
Գարամիս	1264	Էրգա	3464	Խասան	5540	Նէգա	1933	Թ. Ուիլսոն	1546
Պրիֆիլա	4481	Էլսանգասա	1520	Զիրան	1030	Օսիս	4100	Թանիս	3327
Գէլիս	1371	Եղանգ	1841	Գիլոս	1053	Սանթորին	4036	Թուլեա	1470
Դուլիսա	1337	Տիաս	954	Գալիմա	3307	Օրլանտա	1535	Օլամպիա	248
Դարէ	1244	Ֆինլանտա	1828	Գանիա	1700	Բալէրմա	1637	Վասաս	1914
Դրաս	1094	Ֆլամինիգ	349	Լէս	1053	Բալս	510	Վոլս	1389
Զիրանա	2729	Ֆրանսիսքա	4582	Լէքսանթ	2272	Բիսլէս	3329	Վալիտուրն	2391
Սուէթ	1331	Կալիէ	3060	Լիվերպուլ	1643	Բինասլա	1553	Եէտա	1350
Գոլոքասա	4235	Կիկիանա	1143	Լոնտոն	2191	Բալլ	1613	Զեյտ	1200
Գանիա	2305	Կոզ	1011	Մալտա	724	Բոսֆէր	1739	Թաղ	
Գարտա	895	Կրատեա	1695	Մարսիլիա	1273	Բարգաքա	136	Մալտա	

Ընդհանուր վաճառքով Հրլէն հոս հասած են.

Քօյնլիցա շոգենաւը, նաւապետ Պրանթլը։

Ընդհանուր վաճառքով Հրլէն հոս կը ապասուին.

Լորենցա շոգենաւը, նաւապետ Կրիչամ, յուն. 26ին։

Միխաս շոգենաւը, նաւապետ Թորք փաշա. 10ին։

Դիմել Գործակալներուն Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԻԼՅՕՏ

Թիւ. 22—24, Բիւլիւք Միւլէթ խան. Գալաթիա 10 50—15

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՅՈՑՑ ՏՈՒԱՒ Թէ

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Իսկական կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։

50—9

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Ազդ.—1896ի 5% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը 1903 յունուարին աւարտող թիւ 13թ կտրոնները եթէ մինչեւ 1909 յունուար 31)13 փետր. չներկայացուին, չեղեալ պիտի համարուին։

Ազդ.—5 % մաքսային փոխառութեան պարտաթուղթերու տէրերուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը 1903ին աւարտող այդ պարտաթուղթերուն թիւ 33 կտրոնները եթէ երբեք չհատուցուին մինչեւ 1909 յուն. 31)13 փետր. չեղեալ պիտի համարուին։ 10—8

ԱՄԷՆ ՏԵՂ

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Կովկասի հանքային ջուրերը, Ռուս կառավարութեան կողմէ արտօնուած և ծախուած, «Նարզան և Լսէնթուքի թիւ 20» անունով։

ՆԱՐԶԱՆԸ այնպիսի հանքաջուր մըն է որ արիւնը կը մաքրէ և ֆիզիքական ուժերը կը կազդուրէ։ Միզանցքի քրոնիկ հիւանդութեանց և աւազախտի և ուրիշ հիւանդութեանց դէմ ազդեցիկ է։ Ախորժակ ալ կը գրգռէ։ «Լսէնթուքի թիւ 20» լաւագոյն հանքային ջուրն է սեղանի համար։ Ստամոքսին թթուուտները կը չեզոքացնէ և մարսողութիւնը կը դիւրացնէ։ ՆԱՐԶԱՆ ԵՒ ԼՍՍԷՆԹՈՒՔԻ թիւ 20 պաշտօնապէս արտօնուած են բժշկական հեղինակութեանց կողմէ։

Գլխաւոր մթերանոցը և գրասենեակը կը գտնուին Պոլիս, Տիվան Եոլու փողոց, թիւ 144, թէ՛ մեծաքանակ և թէ փոքրաքանակ կը ծախուին մեր առաջին յաճախորդին՝ «Թի Էքսօնոմիք Քօ-Օպէրաթիվ Սօսայթի Լիմիթըտի»քով, բոլոր դեղարանները, ճաշարանները, նպարավաճառանոցները և այլն։ Նոյնպէս մեր մթերանոցին մէջ կը ծախուի Թաշտէլէնի ջուր, կառավարական քննիչի տակ։

Միակ ներկայացուցիչ ամբողջ Թուրքիոյ, Եգիպտոսի եւ Յունաստանի համար։

50—29 ԲՕԼ. Է. ՇԷԼԱՄՕՆՕՅ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ժամանակացոյց կոմբ.երու երթեւեկ. 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) Բշ. օրէն սկսեալ

ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՑԼԻ — ՁՈՒԼՀՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ	Կոմբ. 629 Ադր. եւ Ճմբ.
Կայարան	Առտու
Գոնիա մկն.	12 30
Գաչին խան	1 01
Զամբա	1 45
Արքզ Էօրէն	2 13
Մանասաուն	2 42
Գարաման ժմն.	3 13
մկն.	3 28
Սիարօվա	3 54
Այբանէզ-Տէրբէնտ	4 44
Ալաճա	5 20
Էրէյլի ժմն.	5 45
մկն.	6 05
Զուլկուրլու իրիկուն ժմն.	6 20

ԴԱՐՁ	Կոմբ. 621 Ադր. եւ Ճմբ
Կայարան	Իրիկուն
Զուլկուրլու մկն.	6 35
Էրէյլի ժմն.	6 53
մկն.	8 50
Ալաճա	9 17
Այբանէզ-Տէրբէնտ	10 01
Սիարօվա	10 43
Գարաման ժմն.	11 07
մկն.	11 22
Մանասաուն	11 55
Արքզ Էօրէն	12 24
Զամբա	1 —
Գաչին խան	1 36
Գոնիա իրիկուն ժմ.	2 05

50—13

Khedivial Mail Line

(Քէդիվիալ Մէյլ Լայն)

Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ։

«Իսմանիլիա» շոգենաւը նաւապետ Անտէրլիչ, կիրակի, 24 յունուար 1909 (Ը. Ե.) կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ իսկ երեքշաբթի 26 յուն. 1908 (Ը. Ե.) կէս օրէ հոսքը. ժամ 3ին պիտի մեկնի Սալոնիկ, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէան։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Ասուան» շոգենաւը, նաւապետ Վասիլաքի յուն. 30ին Կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպոլը, Տարտանել, Միտիլլի Իզմիր, Սաքիզ, Հանտա, Մերսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բաթի-Սուխ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Գալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմենէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը, Պոլիս, Վարսակ Սուլթան խան։

Առաջնորդ ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ